1933 jún. 25.

Török folyosók a Várban.

Irta: Nagy Emil.

Egynéhány nappal ezelőtt olvastam azt a hirt az ujságban, hogy a várbeli elöljáró ur olyan értelmü javaslatot tett a polgármester urnak, hogy csekély pénzáldozattal tegyék lehetővé, hogy a budai vár utcái és terei alatt mélyen elhuzódó földalatti folyosókat és sikátorokat megismerhessék az idegenek, mert ezek a sokszázéves és rejtelmesen alakult történelmi emlékek bizonyára nagy érdeklődésre tarthatnának számot a gyönyörü fővárosunk szépségeit élvező idegen turisták között. Ennek a hirnek az olvasása régi gyermekkori benyomások ködbeveszö kedves emlékeit idézte fel a lelkemben, s amióta olvastam az elöljáró ur helyes javaslatát, mindig furkált bennem az a gondolat, hogy én is csatlakozom az ő inditványához, mert valóban az idegenforgalom szempontjából meg kell valósitani az ebben megnyilvánult eszmét. Ma estefelé felsétáltam a Várba, s amikor a honvédemlék mellett lépkedtem, egyszerre csak önkéntelenül megállottam a Disztér 11. számu ház elött, s eszmetársulás révén eszembe jutottak azok a várbeli földalatti folyosók, s tüstént elhatároztam, hogy megirom az elöljáró ur ideáját pártoló folyamodásomat. Természetesen ujságcikk formájában, mert kedves irásbeli bizonyitékokat is örzök arról, hogy a polgármester ur olvasni szokta a cikkeimet, s különösen tetszettek neki azok az irásaim, amelyekben lelkesedéssel emlékeztem meg a főváros nagyszerü balaton-kenesi telepéről, s a guggerhegyi és a hármashatárhegyi sokféle jeles alkotásról... De amikor ezt az utóbbi néhány szót már papirra tettem, utólag megijedtem.

Ugyanis hirtelen felötlött bennem az a sulyos aggodalom, hogy ha azt igy megirom, amit az imént leirtam, ennek az lesz az egészen bizonyos következménye, hogy a legközelebbi napokban tucatszámra érkeznek majd hozzám az olyan levelek, amelyek igy fognak kezdödni: „miután érdekes cikkéből értesültem arról, hogy Sipöcz Jenö polgármester urral jó viszonyban méltóztatik lenni stb. stb.". A levelek érdemleges részében pedig folytatólag oda fognak kilyukadni a levélirók, hogy fiukat, illetve rokonukat, illetve vőlegényüket stb. stb. stb. pártfogoljam a polgármester urnál a most betöltésre váró fővárosi gyakornoki állások irányában. Mint régi vivó, ezennel villámgyorsan garde-állásba helyezkedem ezekkel az egyébként egészen biztosan beérkezendö levéltámadásokkal szemben, s elöadom, hogy értesülésem szerint a körülbelül félszáz állásra tizenkétezren pályáztak s igy a polgármester urhoz netán irandó protekciós leveleim elöre is tökéletesen erötleneknek fognának jelentkezni... De ebből a kis kitérésből visszaigyekezve budavári sétámhoz, meg kell mondanom, hogy mi köze van az én gyermekkori emlékeim lelki világában a Disz-tér 11. számu háznak azokhoz a török folyosókhoz, amelyeknek a turistaforgalom irányában való feltárásáért kérvényezek ezzel a cikkemmel a polgármester urnál? Nagy közük van egymáshoz. Mert aprógimnazista koromban ott laktunk a Disz-tér 11. számu Stoffer-háznak a bástyasétányra néző egyik lakásában. A mellettünk való lakásban laktak Farkas Edithék. A missziós növérek mostani országosan ismert, nagynevü főnöknője, akkor nagyon szép kis csitri-lány volt, s talán most, sok év után, nem követek el tiszteletlenséget, ha azt is megmondom, hogy a szép kis Edithkének közeli meg-meg pillantása minden alkalommal erösebb dobogásra késztette kis gimnazista szivemet, s képes voltam órákon át leselkedni a mi lakásunk üvegajtaja mögül, hogy „véletlenül" én is éppen akkor menjek ki játszani a folyosóra, amikor a szép kis Edith kilépkedett oda az ö szomszédos lakásukból... A Disz-térre nyiló, szemben levő lakásban laktak Marinovichék, a volt jeles főkapitány családja. Ő négy évvel felettem járt a budai gimnáziumban, s abban a korban ez a négy év olyan nagy társadalmi különbséget jelentett, hogy boldog voltam, ha a közös lépcsön találkozás közben néha egy-egy szóra méltatott... De mindez még mindig nem magyarázza még az összefüggést a Disz-tér 11. számu házban lakás és az idegenek számára hozzáférhetövé teendö várbeli földalatti folyosók között. tehát végül mégis rátérek a tárgyra elnöki, akarom mondani szerkesztöi megintés nélkül is. A dolog nyitja az, hogy a várbeli házak pincéi voltaképpen csak egy-egy elkeritett részei azoknak a földalatti folyosóknak, s miután kicsiny gyerek koromban én reám ruházta édesapám azt a hivatalt, hogy mindennap egy üveg bort hozzak fel a pincéből, hamarosan mód nyilt arra, hogy kikémleljem ezt az összefüggést, s az összehivott pajtásokkal kifeszegetve a pincénket elkeritö facölöpöket, éveken át minduntalan valóságos expediciókat vittünk véghez azoknak a rejtelmes földalatti török folyosóknak és sikátoroknak a felderitése végett. Beszereztünk tolvajlámpát, köteleket, hágcsókat, csákányokat, s nekineki indultunk a várhegy mélyében kanyargó „katakombáknak", legalább is mi igy neveztük azokat. Találtunk ott régi török sirokat, szépen egymásmellett, nagy fehér kölapokkal boritva. Ámbár most utólag nem mernék esküt tenni arra, hogy azok a nagy kölapokkal boritott helyek valóban török sirok voltak, de akkor szentül meg voltunk arról győződve s miután buzgón bujtunk mindenféle leirásokat, amelyek a budai törökvilággal foglalkoztak, még azt is megállapitottuk — nem közjegyzöi hitelességgel. — hogy azok a török pasák és bégek sirjai voltak. A rejtelmes bandukolások közben nagy drukkok között számitottuk ki, hogy most már valahol a Szentháromság-tér alatt járhatunk, olyan messze elágaznak a várhegy mélyén azok a földalatti folyosók. Találtunk régi török kutat is, s egyik pajtást halálosan komoly elökészületek között kötélen leeresztettük a kutba, aki remegö hangon jelentette, hogy van még viz a kutban, de azt is hozzátette még remegöbb hangon, hogy „fiuk, erösen fogjátok a kötelet". Arra is rájöttünk, hogy a folyosók itt-ott emeletesen huzódnak, mint a londoni földalatti vasut folyosói, azzal a különbséggel, hogy a várbeli török folyosó-emeleteket nem kényelmes liftek és mozgólépcsök kötik össze egymással, hanem keskeny aknákon át kötélen át ereszkedtünk le egyik emeletről a másikra, halálos aggodalmak között. Természetesen egy-egy ilyen expedicióról piszkosan, rongyosan érkeztünk haza, de szigoru édesapánknak egy mukkot se mertünk szólni arról, hogy hol szoktunk járni, szegény jó édesanyám meg sokat csodálkozott azon, hogy labdázás közben hogyan lehetett annyira összepiszkitani a ruhánkat...

*

... Mindezekből méltóztatnak látni, hogy az az inditvány, hogy ezeket a török folyosókat az idegenforgalom számára hozzáférhetökké kell tenni, méltán markolt bele gyerekkori emlékeim ködös érzelmi világába. A közelmult egynehány esztendö alatt jó sokezer pengömbe kerültek már angol vendégeim mulattatásai, s tudom azt, hogy ök mindig helyi specialitások, történeti különlegességek iránt érdeklödnek leginkább, s ha lemehetnének az idegenek, — nem éppen kötélen — azokba a földalatti folyosókba és sikátorokba, ez nagy hatást tenne reájuk. Néhány filléres *„leereszkedési"* dijból födözödnének a *hozzáférhetővé tevési* költségek, s ezt a nehány fillért az idegenek éppen olyan szivesen megadnák egy-egy *leereszkedésért*, ahogy a képviselö urak is hajlandók lennének ilyen nehány filléres áldozatra a *hozzáférhetetlen* miniszter urak egy-egy *„leereszkedő"* mosolyáért.

Ezennel azzal a bélyegtelen kérelemmel járulok tehát a polgármester urhoz, aki nagy szeretettel mozdit elö mindent, ami jó az idegenforgalomra, hogy sürgösen szivlelje meg a budavári elöljáró inditványát, s kérem ugyanerre a föpolgármester urat is, bár tudom, hogy *huszár-embernek* derogál földalatti utakon mászkálás, ámbár viszont a városi politikai életben hozzászoktathatta már ahhoz magát, hogy néha ilyesmikhez is le *kell ereszkednie*...